

VELSKOLAN ERICA

KULTTUURIYMPÄRISTÖSELVITYS

Luonnos 5.8.2019

A·KONSULTIT | arkkitehtitoimisto

SISÄLLYSLUETTELO

LÄHTÖTIEDOT 4

Selvityksen tarkoitus 5

Kohteen sijainti 6

KONTEKSTI 8

Maasto ja maisema 9

Historiallinen tausta 13

Nykyinen käyttö 15

RAKENNUKSET JA YMPÄRISTÖ 16

Saunarakennus 17

Ulkorakennus 25

Pihapiiri 27

ARVOT, KEHITTÄMISTAVOITTEET, JOHTOPÄÄTÖKSET 30

LÄHTEET 32

LÄHTÖTIEDOT

Selvityksen tarkoitus

Kulttuuriympäristöselvitys on laadittu palvelemaan asemakaavoituksen tarpeita, osana Velskolan Erican ranta-asemakaavaan liittyvää selvitys- ja valmistelutyötä. Työn tilaajana on toiminut Kiinteistö oy Erica / Lars Federley ja laatijana Arkkitehtitoimisto A-Konsultit. Työ on toteutettu touko-heinäkuussa 2019 ja se on sisältänyt tutustumis- ja inventointikäynnin tontille 7.5.2019. Käynnin yhteydessä tontilla sijaitsevat rakennukset, rakennelmat ja ympäröivä miljöö on dokumentoitu valokuvaten. Havainnoinnin tukena on käytetty olemassa olevaa kartta-aineistoa ja rakennuksia koskevia lupa-asiakirjoja, kiinteistörekisteriotteita sekä muuta taustamateriaalia, muun muassa tonttiin rajautuvan, vuonna 2014 vahvistetun Velskolan Pitkäjärvi eteläosa (641100) ranta-asemakaavan yhteydessä laadittuja selvityksiä¹.

Tarkastelun tavoitteena on ollut muodostaa kattava kokonaiskuva Erican kiinteistön nykytilasta rakennuksineen, tunnistaa kulttuuriympäristön keskeiset ominaispiirteet ja sen kehitykseen vaikuttaneet tekijät sekä arvioida näiden pohjalta kehittämis- ja suojelutavoitteita. Kohteen sijainnin ja luonteen vuoksi näkökulma tarkentuu erityisesti kysymyksiin rakennetun ja rakentamattoman maisematilan rajapinnoista sekä rakennetun asettumisesta osaksi kulttuuri- ja luonnonympäristöltään arvokasta kokonaisuutta. Kohteesta laaditaan erilliset luonto- ja maisemaselvitykset.

¹ Kaavaan liittyvä aineisto sisältää mm. maisemaselvityksen, luontoselvityksen sekä selvitykset kulttuuriympäristöstä ja rakennuskannasta

Vanha rajapyykki.

Edellisen sivun kuva: Nykyisen ajotien portti.

Kohteen sijainti

Kiinteistö 49-401-1-175
Velskolantie 61, 02740 Espoo

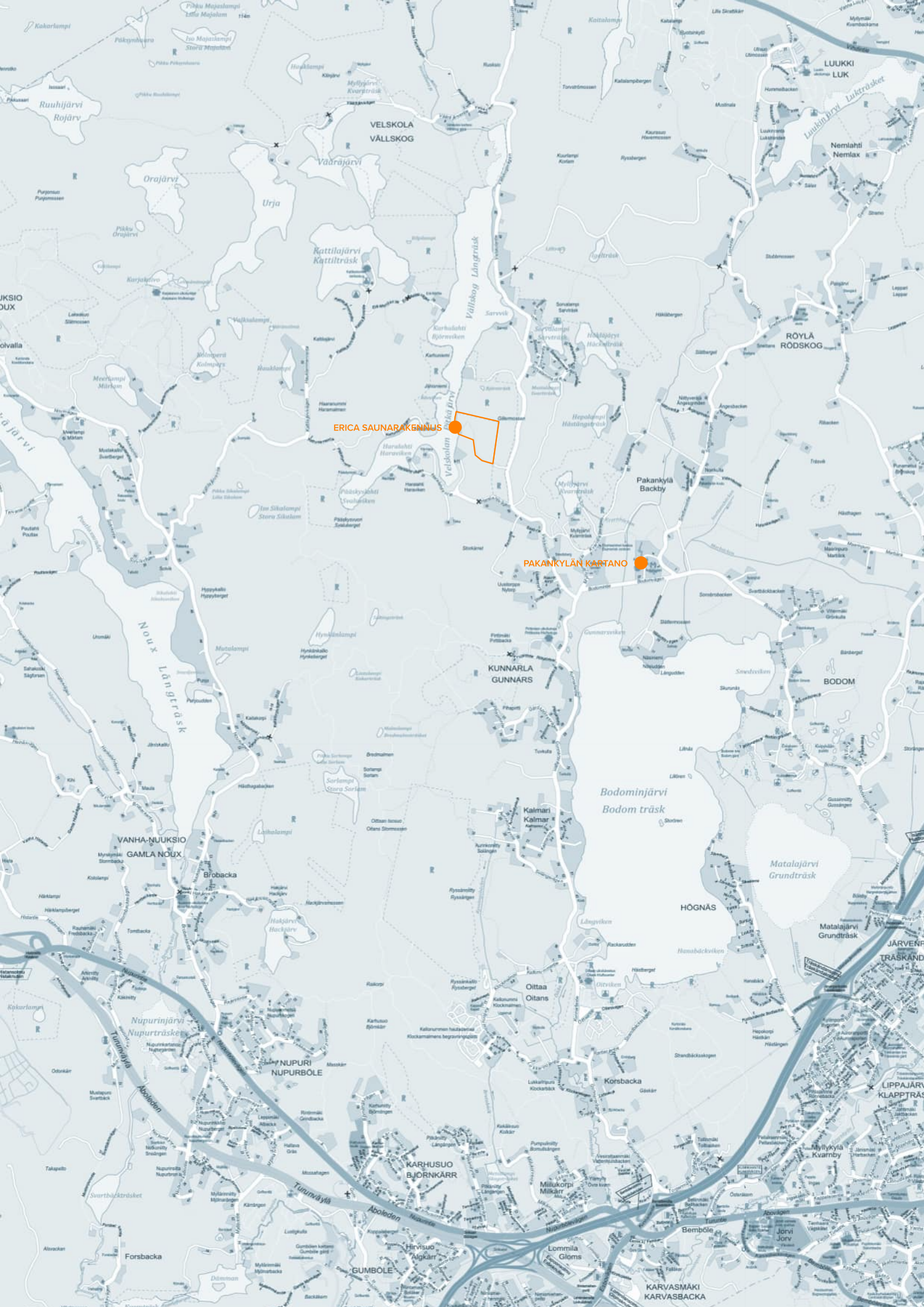
Kohde sijaitsee Pohjois-Espoossa Velskolan Pitkäjärven rannalla. Seutu on vaikuttavaa, perinteikästä metsä- ja järvimaisemaa, vaihtelevine pinnanmuotoineen. Järven ympärille on keskittynyt 1900-luvun alkupuolelta lähtien loma- ja vapaa-ajanasutusta, jolla etenkin varhaisessa vaiheessaan oli kiinteä kytkös läheiseen Backbyn (Pakankylän) kartanoon. Myös Erican tontti, kooltaan 10,75 ha, on lohkottu kartanon maista.² Tontilla sijaitsee kaksi tyypillistä 1950-60-luvun mökkikulttuuria edustavaa rakennusta: hirsi-rakenteinen, myöhemmin laajennettu saunapirtti ja pieni ulkorakennus.

Tontilla ei ole voimassa olevaa asemakaavaa. Uudenmaan maakuntakaavassa alue on osoitettu vir-

² Tontin muodostumista koskevien Maanmittauslaitoksen rekisteritietojen mukaan Erica (49-401-1-175) on lohkottu 10.1.1963. Tonttia koskeva kauppakirja ja rakennuslupa ovat kuitenkin vuosilta 1958 ja 1959. Rakennusluvan hakemisen yhteydessä laaditussa asemapiirustuksessa (21.6.1959) tontin raja-
us on nykyisen kaltainen. Kauppakirjassa (29.12.1958) ostettava maa on mainittu erottamattomana määräalana.

kistysalueeksi. Espoon pohjoisosien yleiskaavassa, osa II kiinteistö on merkitty kokonaisuudessaan maa- ja metsätalousalueeksi (MT). Tonttiin etelässä rajoittuva ranta-asemakaava Velskolan Pitkäjärvi, eteläosa (641100) on astunut voimaan vuonna 2014. Rakennukselle johtava tie ei ole nykyisellään ajokuntoinen, vaikka sitä pitkin on omistajan mukaan päästy aiemmin ajamaan henkilöautolla rakennuksen yläpuolella olevalle pienelle kääntöpaikalle. Maastoautolla perille ajo onnistuu. Mahdollisen lisärakentamisen osalta keskeinen kysymys liittyy myös tieyhteyden toteuttamiseen ympäristön kannalta kestäväällä tavalla.

*Seuraavan sivun kuva:
Kiinteistön sijainti, sekä Pakankylän kartanon ja
Erican saunarakennuksen sijainti*

ERICA SAUNARAKENNUS

PAKANKYLÄN KARTANO

KONTEKSTI

Maasto ja maisema

Maisema ja maasto näyttelevät merkittävää roolia Erican kulttuuriympäristön rakentumisessa. Vaikutelma on välitön tontille saavuttaessa ja voimistuu edelleen kohti rakennuksia ja järvenrantaa kuljettaessa. Erica rajautuu pohjoisessa Nuuksion Natura-alueeseen ja itäpuolella Gillermossenin luonnonsuojelualueeseen. Eteläpuolella on metsää sekä asuttu tontti. Kahdesta rakennuksesta muodostuva pieni rakennusryhmä sijoittuu jyrkähköjen järveen viettävien kallioiden väliin jäävälle loivemmalle kaistaleelle. Rakennuksille johtava, Karl Larkin ja hänen naapurinsa yhdessä rakennuttama metsätie on osin ajokelvoton kuntonsa ja jyrkkyytensä vuoksi. Piha-alueelle tie laskeutuu kallionharjanteiden välistä notkelmaa pitkin.

Tontti on pääosin kallioista metsämaastoa. Matkalla ohitettava luonnonmaisema kutsuu saapujaa syrjään polulta. Vallitsevana kasvillisuustyypinä ovat erilaiset sekametsätyypit sekä avoimemmat kallioiden lakialueet. Maisemaa luonnehtivat pohjois-eteläsuuntaiset männikköiset kallioharjanteet, joiden väliin jäävissä notkelmissa puusto on kuusivaltaista. Alueen keskiosassa on metsäinen räme ja itärajan tuntumassa muutama pieni suokuvio. Kallioalueilla on liikuttu vähän, joten kasvillisuus on hyvin säilynyt, eikä kulutuksen jälkiä ole nähtävissä.

Korkeuserot järven rantaan ovat suhteellisen suuria, kallioiden lakialueet ovat parikymmentä metriä veden pintaa korkeammalla. Muualla alueella pinnan-

muodot ovat loivahkoja. Kallioiden lakialueilta avautuu paikoin puuston väleistä pitkiä näkymiä järvelle. Pääosin puusto kuitenkin peittää näkymät. Kallioisilla alueilla ja erityisesti lakialueilla näkymät ovat pitkähköjä ja avoimia. Erityisesti tämä koskee kiinteistön koillisosan avointa luonnontilaista kalliomaastoa. Muualla pinnanmuodot ja kasvillisuus pääosin peittävät näkymät. Kiinteistöllä on rantaviivaa noin 200 metriä, joka on suurelta osin jyrkkää kalliorantaa.

Suolta laskee pieni, noin sadan metrin pituinen noro³ kallioharjanteiden välistä notkelmaa pitkin, tien laittaa myötäillen pihapiirin läpi järveen. Osan matkasta noro virtaa piilossa kivien alla.

3 Norot ovat vesilain suojaamia kohteita.

Noro virtaa pihapiirin läpi järveen.

Edellisen sivun kuva: Näkymä kalliolta järvelle.

Alueen maisemaa luonnehtivat järvestä jyrkästi nousevat kalliot.

*Alueen keskiosassa sijaitsevalta ojittamattomalta suolta laskee
noro pihapiirin läpi järveen.*

*Järven rannat ovat pääosin rakentamattomat, ja kiinteistöllä
sijaitsevan saunamökin rannalta avautuu pitkiä näkymiä järvelle.*

Historiallinen tausta

Velskolan Pitkäjärven ympärille muodostuneen vapaa-ajanasutuksen synty mukailee laajempaa kehitystä pitkään maatalousvaltaisena pysyneen, nykyisen Espoon kaupungin alueella. Maisemaan on piirtänyt jälkensä agraariyhteiskunta kartanoineen ja kyläyhteisöineen, teollistumisen mukanaan tuoma murros sekä modernisaatio monine kasvoineen. Ennen 1800-luvun lopulta lähtien voimistunutta teollistumiskehitystä maatalouselinkeinon perustuva elämäntapa määritteli pitkälti rakentamisen sijainnin. Viljelyyn ja laiduntamiseen soveltumaton jättömaa säilyi pääosin luonnontilaisena. Pääkaupunkiseudun kasvun myötä myös aiemmin rakentamattomille alueille alkoi hiljalleen levittäytyä asutusta sekä virkistys- ja muuta käyttöä.

Tähän kehykseen Erica asettuu toisaalta sijaintinsa myötä paikallisesti merkittävän Backbyn (Pakankylän) kartanon maista lohkotulla tontilla, toisaalta teollistumiseen ja sitä seuranneeseen yhteiskunnalliseen ja kulttuuriseen murrokseen liittyvien teemojen kautta. Jälkimmäisen kannalta kiinnostava on paitsi yhteys Velskolan Pitkäjärven eteläpäähän huvilayhteisön perustaneisiin teollisuussukuihin myös Erican 1960-luvun taitteessa hankkineen Karl Larkin oma tausta.

Backbyn kartano ulottaa historiansa säilyneiden lähteiden valossa 1500-luvulle. Kantatilan ensimmäinen

tunnettu omistaja oli Erik Mickelsson 1540-luvulla.⁴ 1600-luvun alkuun mennessä kolme Backbyn kylän neljästä talosta oli saman henkilön omistuksessa ja niistä oli muodostettu yhtenäinen ratsutila.⁵ Myöhemmin merkittäviä omistajia olivat muuan muassa kartanon vuonna 1628 ostanut Espoon kirkkoherra Johan Mårtensson Brenner, joka yhdisti tilaan myös kylän neljännen talon sekä kihlakunnan kirjuri Anders Kurtén, jonka ajalta nykyisen päärakennuksen vanhin osa on ilmeisimmin peräisin.⁶ Velskola (Vällskog) nimen tausta on puolestaan luultavimmin alkuaan suomenkielisessä pikkukylässä, jonka nimi on kirjoitettu eri lähteissä 1500-luvun puolivälistä lähtien mm. Welskallaby (1540), Velskaby (1546), Velskolaby (1557) ja Wälskola (1589). Velskola – Vällskog vahvistettiin kylännimeksi vuonna 1965 ja kaupunginosannimeksi vuonna 1982.⁷ Samaa juurta kantaa myös Erican tontille johtava Velskolantie.

Velskolan Pitkäjärven eteläosan vapaa-ajanasunnoista ensimmäiset on rakennettu Backbyn kartanon vuodesta 1918 omistaneen liikemies Ernst von Freymannin lahjoitettua tyttärelleen Aunelle ja Mertille kesäpaikat järven rannalta 1930-luvulla.⁸ Huvilayhteisön syntyhistoriaa ja omistajaperheiden tiiviitä sukulaissuhteita on kuvattu seikkaperäisesti Arkkitehtitoimisto Schulman Oy:n laatimassa kulttuu-

4 Härö 1984, 229.

5 Härö 1984, 229.

6 Härö 1984, 229.

7 [https://www.espoo.fi/fi-FI/Asuminen_ja_ymparisto/Kaavoitus/Nimisto/Nakokulmia_nimistoon/Velskola_Vallskog\(98340\)](https://www.espoo.fi/fi-FI/Asuminen_ja_ymparisto/Kaavoitus/Nimisto/Nakokulmia_nimistoon/Velskola_Vallskog(98340))

8 Velskolan Pitkäjärven eteläosan ranta-asemakaava – Kulttuuriympäristö, s. 2.

Edellisen sivun kuva: Backbyn kartano. Kuva: 1934, Finna.

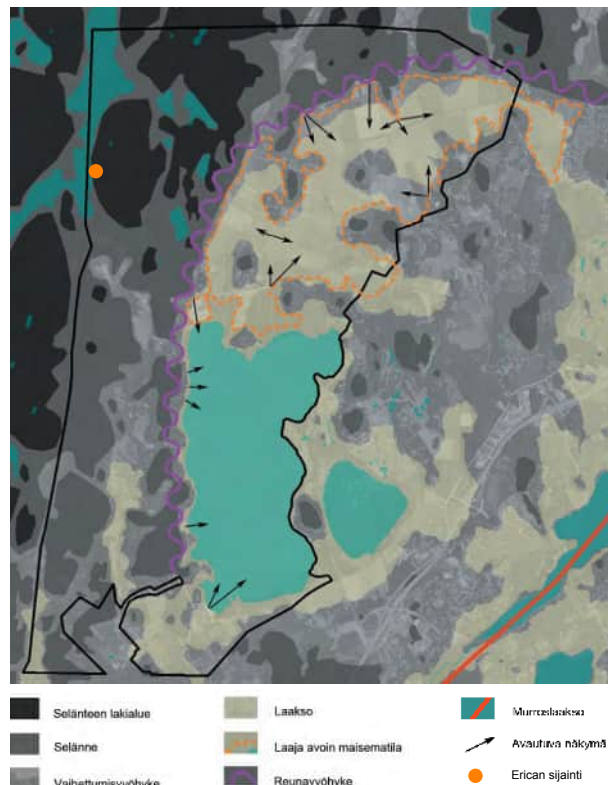
Velskolan pitkäjäri lähialueineen. Espoon pitäjänkartta vuodelta 1750.
Lähde: JYX historialliset kartat.

riympäristöselvityksessä. Rakennuskanta edustaa 1900-luvun huvila- ja mökkirakentamisen eri vuosikymmeniä ja tyylejä. Ennen loma-asutusta alueelle on rakennettu joitakin yksittäisiä maa- ja metsätaloustaloustalouteen tarkoitettuja rakennuksia. Varhaisin tiedossa oleva rakennus huvilayhteisön perustamista edeltäneeltä ajalta on 1880-luvulta rakennettu ja 1960-luvulla purettu Bergmanin torppa nykyisen Erä-Mattilan paikalla.⁹

Rakennushistoriallisesti vaikutteet vaihtelevat talonpoikaisesta kansallisromanttiseen, 1920-40-lukujen huvilatyyliin ja modernin arkkitehtuurin eri suuntauksiin, muuan muassa funktionalismiin. 1950-luvun alussa rakennettu Aunelan rantsauna modernistista ajankuvaa henkivine kulmaikkunoineen on näkyvä osa Erican lähimaisemaa.

Saksalaissyntyinen Karl Lark (1898-1974) hankki nykyään Ericana tunnettavan tontin lastensa nimiin vuodenvaihteessa 1958-59. Myyjänä 29.12.1958 päivätyssä kauppakirjassa on Kaarlo von Freymann.¹⁰ Strasbourgissa syntynyt ja apteekkariperheessä kasvanut Lark – alkuperäiseltä sukunimeltään Lurk – oli saapunut Suomeen Saksan Itämeren-divisioonan mukana vuonna 1918, jäänyt maahan ja perustanut kosmetiikka-alan yrityksen vuonna 1923.¹¹ 1950-luvulla aiemmin Helsingin Kalevankadulla sijainneen yrityksen tilat siirtyivät Pitäjänmäelle.¹² Velskolan Pitkäljärven seutuun yrityksen kytki lähistöllä sijainnut varasto. Nykyisen omistajan mukaan Karl Lark perheineen ei käyttänyt Erican rakennuksia, vaan ne olivat yrityksen henkilökunnan käytössä. Karl Larkilla itsellään oli läheisen Kunnarlantien varrella huvila

- 9 Lähde! (Velskolan Pitkäljärven eteläosan kult.ympäristö)
 10 Espoon kaupunginarkisto.
 11 <https://kaupunginosat.net/pitajanmaki/2-uncategorised/2173-piimen-kotikaupunkipolku>
 12 <https://kaupunginosat.net/pitajanmaki/2-uncategorised/2173-piimen-kotikaupunkipolku>

Maisemarakenne. Lähde Bodominjärven kulttuurihistoriaselvitys.

Villa Noora. Nykyiselle omistajalleen Erica siirtyi Karl Larkin vävyn Lars Federleyn ostettua yrityksen osakekannan vuonna 1981. Sittemmin Erica on eriytetty omaksi yhtiökseen.

Nykyinen käyttö

Omistaja Lars Federleyn mukaan Erica on ollut viimeiset yli kymmenen vuotta vuokrattuna ystäväporukalle, johon kuuluu koulutustaustaltaan puutarhureita, hortonomeja ja arboristeja. Näin on osaltaan varmistettu Ericalle tunnusomaisen luonnon säilyminen.

Karl Larkin rakentama miniatyyrilinna Kunnarlantiellä Bodominjärven rannan tuntumassa. Linna ei sijaitse Erican kiinteistön alueella.

RAKENNUKSET JA YMPÄRISTÖ

Saunarakennus

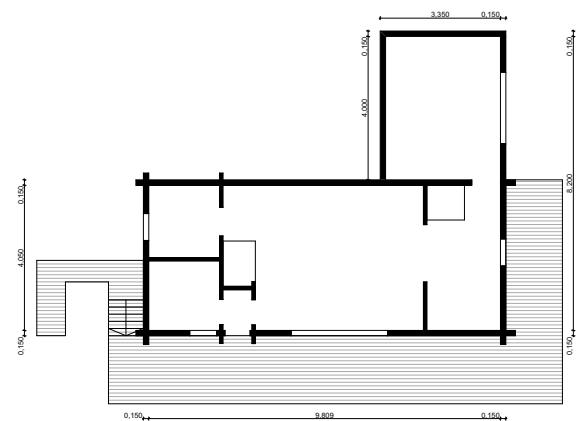
Tontille sijoitettavaksi suunnitellulle hirsirakenteiselle saunarakennukselle – rakennuspiirustuksissa nimellä ”Saunapirtti” – on haettu rakennuslupa vuonna 1959.¹³ Lupakuviin on merkitty tekijäksi Simonkatu 12:ssa sijainnut Plan oy, piirustukset on signeerannut Ensio Laakso päivämäärällä 23.6.1959. Julkisivukuviin ja pohjapiirustuksen lisäksi lupa-aineistoon sisältyy 21.6.1959 päivätty asemapiirros (P.G. Gyldén), jota on korjattu 11.11.1959 (Ensio Laakso). Suunnitelmat eivät vastaa täysin toteutunutta rakennusta. Havainnekuviissa saunapirtti on sijoitettu loivaan rinteeseen ja kuistin edessä viheriö puu. Toteutuneessa ratkaisussa [kuvat] kuisti puolestaan kurkottaa rantakalliolta avautuvaan järvimaisemaan. Myös tilankäyttö eroaa jonkin verran pohjapiirustuksessa esitetystä. Sauna sijaitsee sisään käydessä pienen eteisen vasemmalla, tupa oikealla puolella. Tuvan yhteydessä on lisäksi vaatimaton keittiösyvennys ja väliseinällä erotettu kapea makuutila. Sekä tuvassa että makuutilassa on alkuperäinen takka.

Saunapirtin rakennuslupa on myönnetty 23.11.1959 ja lopputarkastus pidetty 2.5.1961. Hakijana rakennusluvassa ilmoitetaan Karl Larkin poika, opiskelija Karl-Heinz Lark.¹⁴ Saunapirtin rakennuslupaa edeltää suunnitelma toteutumattomasta huvilarakennuksesta (P.G. Gyldén, 21.6.1959). Myös saunarakennus on

13	Piirustuksiin merkitty alkuperäinen rakennuslupanumero 836-A-59, nykyään rakennuslupatunnus muotoa 49-1959-836-A
14	Lupa-asiakirjat 836/59. Espoon kaupunginarkisto.

suunniteltu alun perin osaksi tätä kokonaisuutta, jolle on haettu rakennuslupaa kesäkuussa 1959. Suunnitelmaa ei kuitenkaan ole hyväksytty sellaisenaan, joten lopulta on päädytty rakentamaan ainoastaan luvan myöhemmin saman vuoden aikana saanut saunapirtti, hieman kesäkuisista piirustuksista muuttuneella sijainnilla.

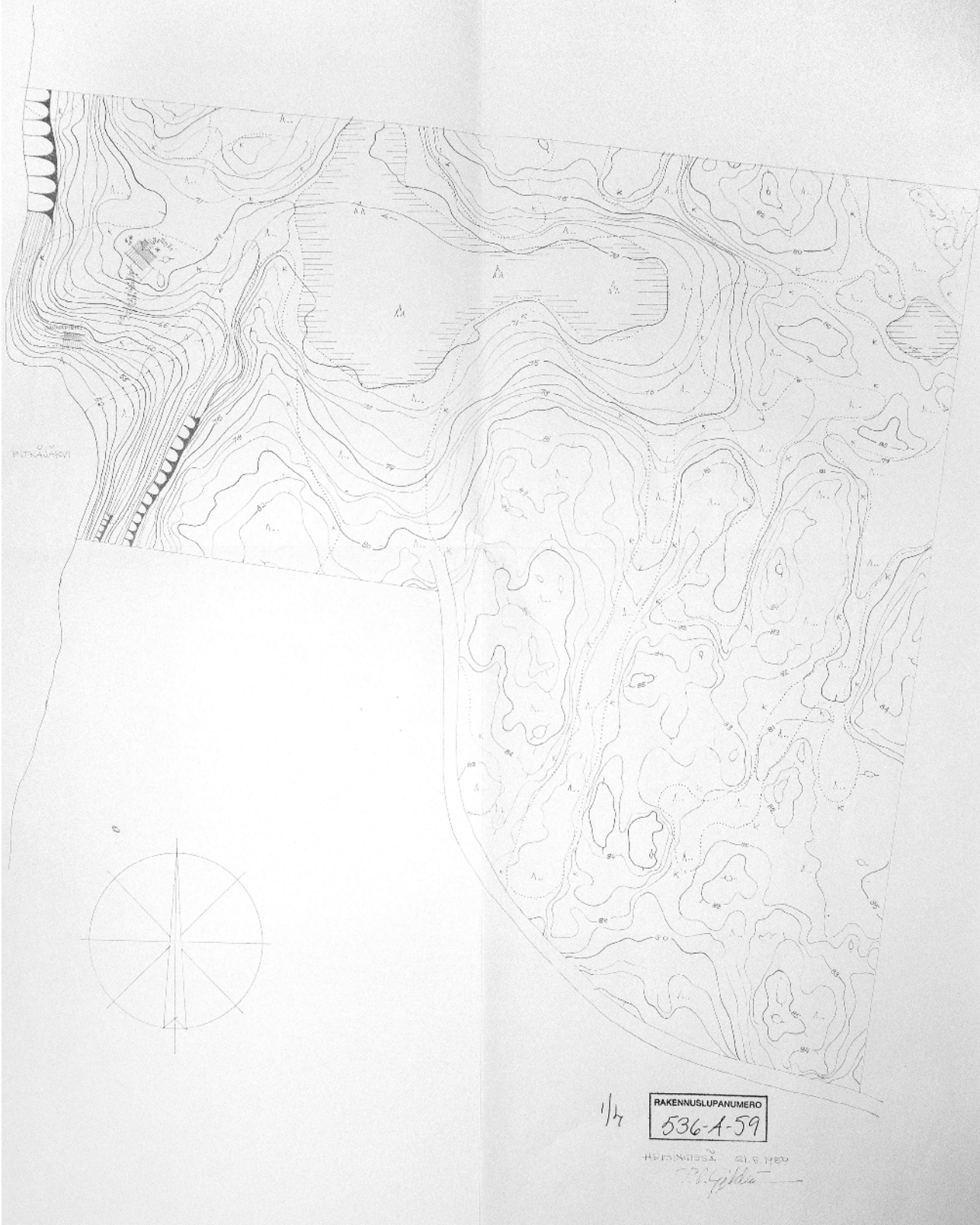
Rakennusta on laajennettu myöhemmin. Laajennusosa [kuva] poikkeaa sekä tyylliltään että rakennustavaltaan alkuperäisestä, hirrestä salvotusta saunapirtistä ja se sisältää pienen, makuutilana toimivan huoneen. Laajennuksen julkisivumateriaalina on punatiili. Laajennuksen ajankohta ei ole tiedossa, eikä sitä koskevaa lupa-aineistoa tai muuta dokumentaatiota ole löytynyt arkistolähteiden joukosta.

Saunarakennus, viitteellinen pohjapiirros nykytilanteesta.
Edellisen sivun kuva: Saunarakennuksen julkisivunmittainen kuisti.

KESÄHUVIDA JA SAUNAPIRTTI

ASEMAPIIRROS 1:1000

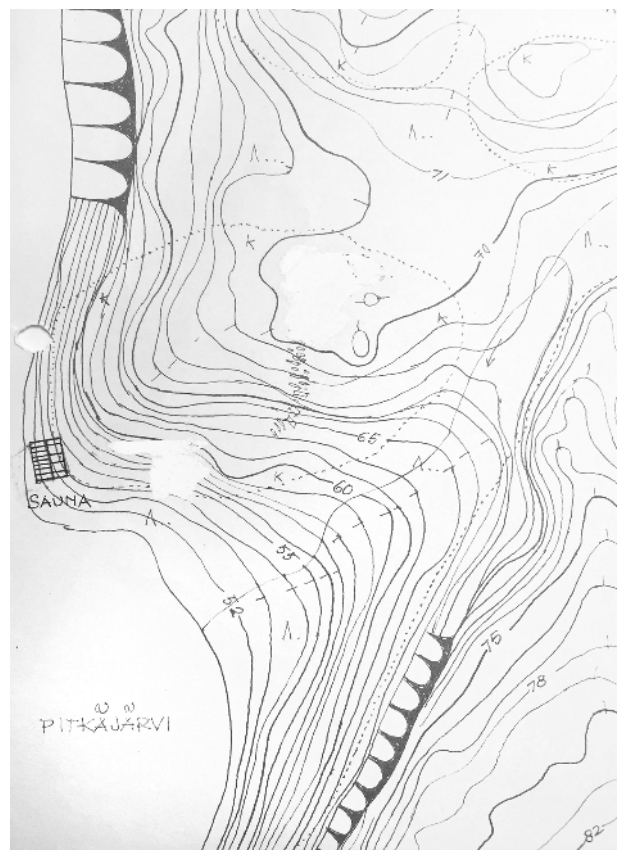
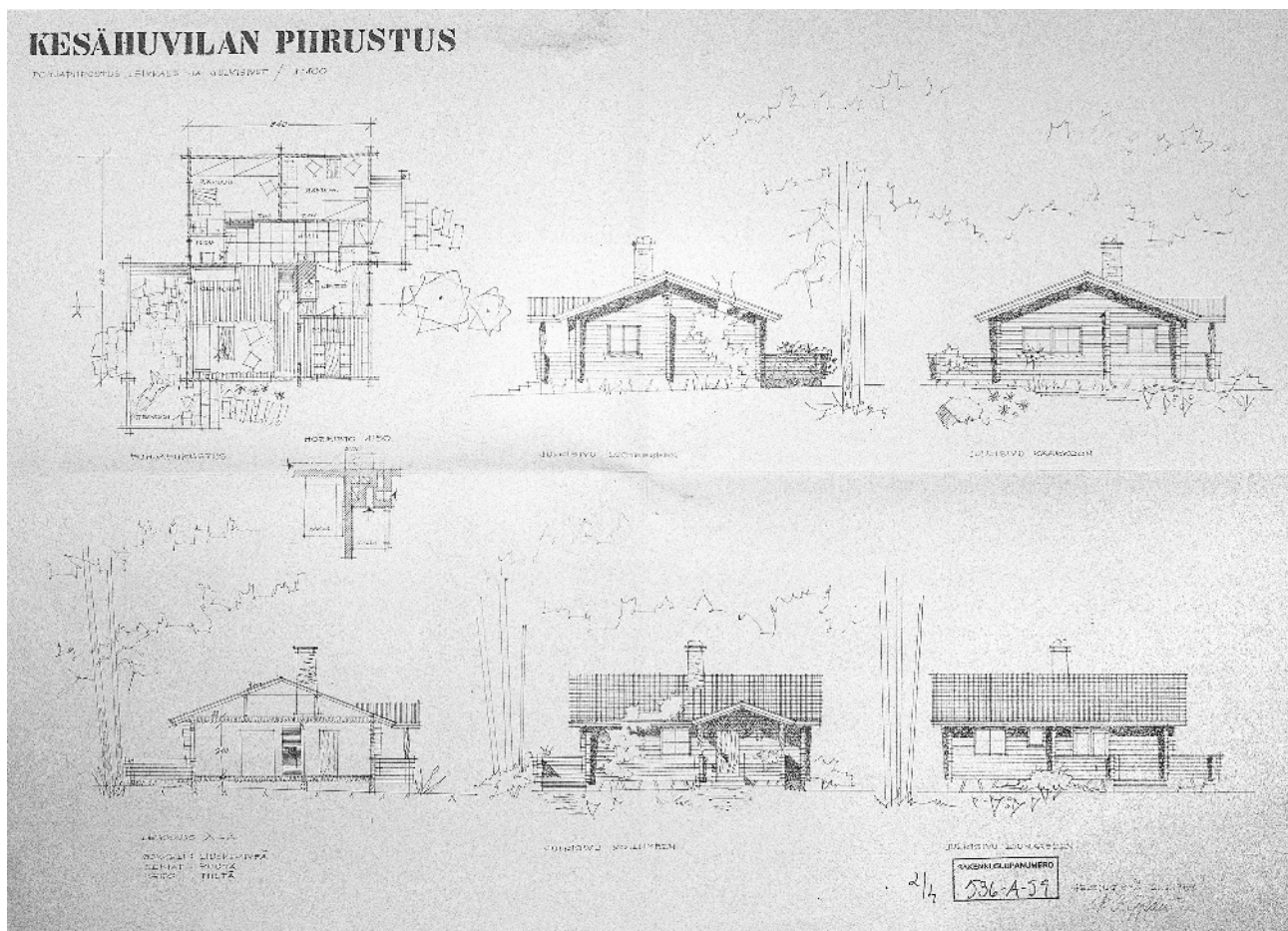

1/4

RAKENNUSLUPANUMERO
536-A-59

HOITAJA S. S. HEI

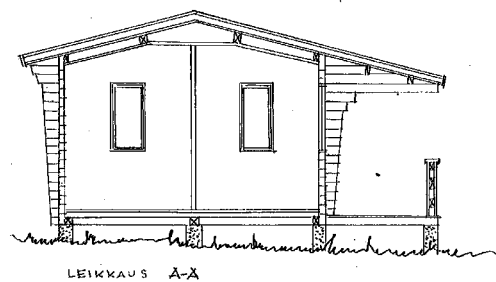
[Signature]

Saunapirtin rakennuslupaa edeltää suunnitelma toteutumattomasta huvilarakennuksesta (P.G. Gylén, 21.6.1959).

Myöhemmässä suunnitelmassa saunapirtin rakennuspaikka on muuttunut, (11.11.1959).

Edellisen sivun kuva: Aikaisemman suunnitelman asemapiirros. (P.G. Gylén, 21.6.1959).

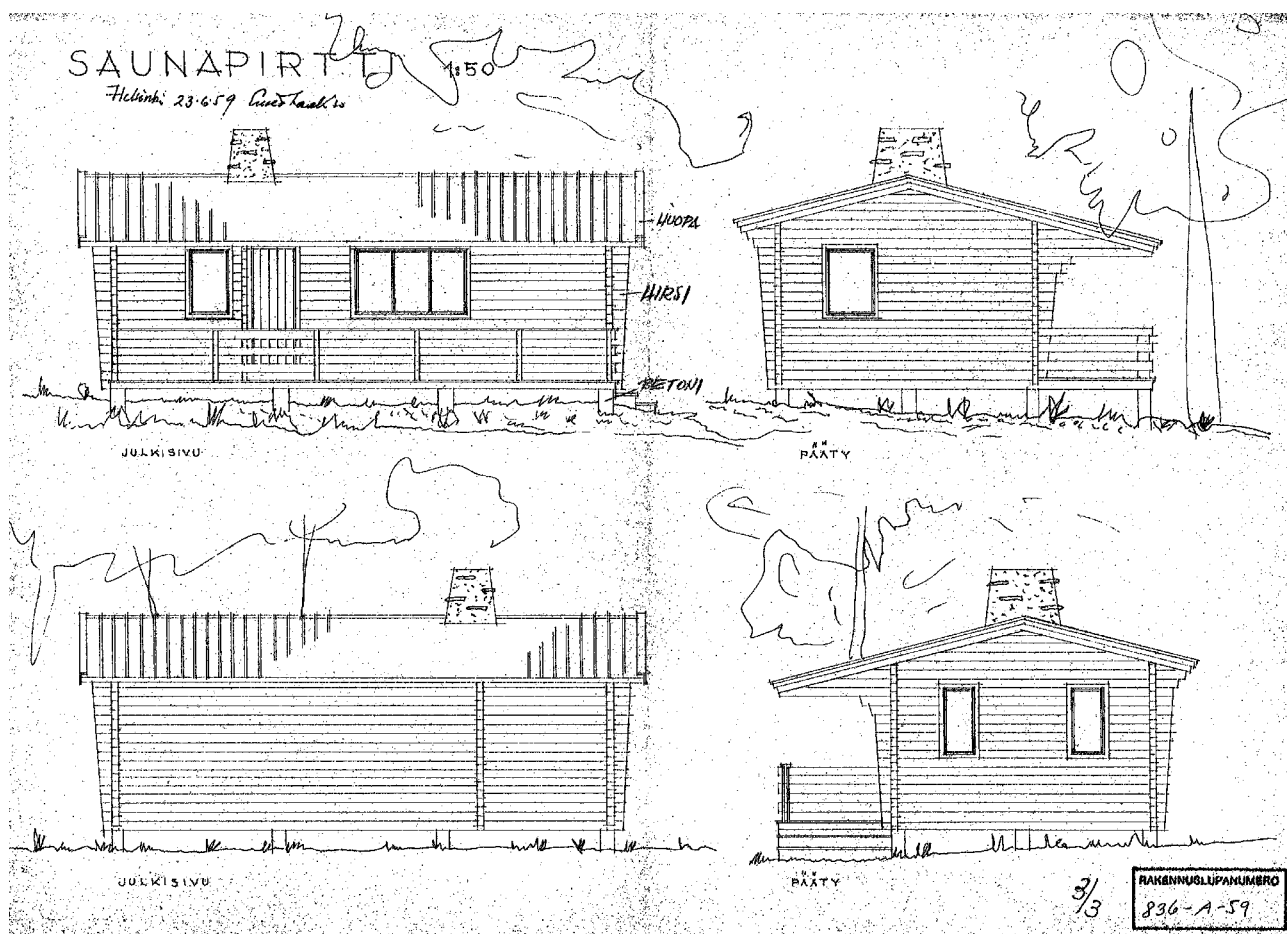
LEIKKAUS A-X

PLAN oy Simankatu 12.8
pub. 53203

Helsinki 23.6.59 Eino Laakso

 $\frac{2}{3}$

RAKENNUSLUPANUMERO
836-A-59

20

Saunapirtti ja sen tiilinen lisäosa.

Saunasta ja kuistilta rantaan ja uimalaiturille johtavat rappuset.

Huopakatto ja savupiippujen uudet pellitykset.

Näkymä kuistilta kaakkoon.

Sisäkuvat saunasta,
keittonurkkauksesta ja tuvasta.
Lähikuvassa tuvan alkuperäinen takka.

Näkymä tuvasta kohti kaakkoispäädyn makuusoppea, makuusopen takka ja makuuhuone rakennuksen laajennuksessa.

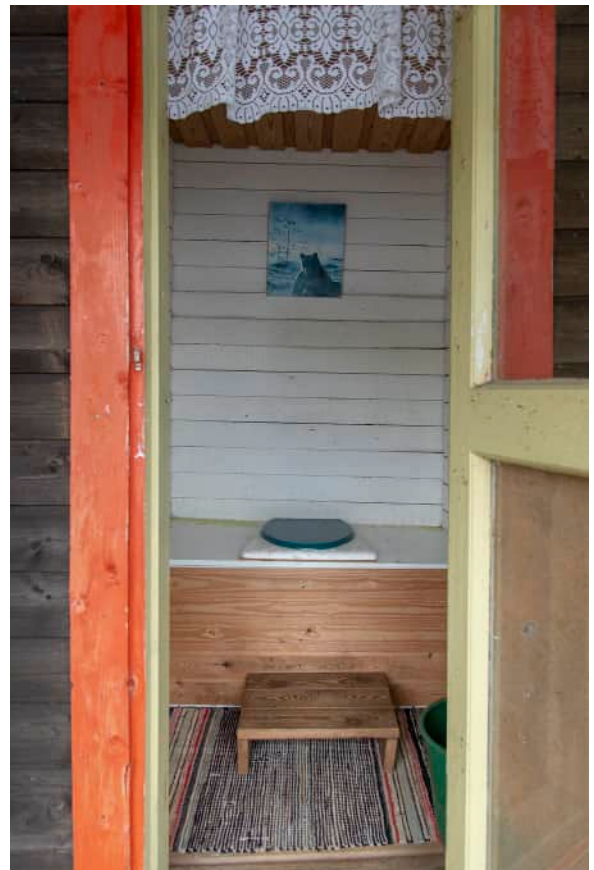
Ulkorakennus

Saunarakennuksen ohella Erican pihapiiriin kuuluu ulkorakennus [kuva], jossa sijaitsee mm. varastotilaa ja käymälä. Myöskään tätä rakennusta koskien ei ole löytynyt lupa-aineistoa tai muuta dokumentaatiota. Rakennuksen ikä ja käyttötarkoitus huomioiden voidaan olettaa, ettei erillistä lupaa ole haettu. Rakentamisen todennäköinen ajankohta on lähellä saunapirtin valmistumista. Muutoin vaatimattoman, joskin toteutukseltaan saumattomasti ympäristöön istuvan ja ajalleen tyypillisen ulkorakennuksen tehosteväriinä tervansävyistä puuta vasten on käytetty ikkunapuitteissa ja ovissa vaaleanvihreää ja punaista.

Rakennus on vakiintunut osa pihapiiriä, jossa oleskelu ja liikkuminen sijoittuu pääosin sauna- ja ulkorakennuksen muodostamien "napojen" väliin. Käymälän sijainti välittömästi veden ääressä on kuitenkin nykyisten ympäristönsuojelutavoitteiden puitteissa ongelmallinen.

Ulkorakennuksen kuisti ja huussin sisäkuva.

Kuva edellisellä sivulla: Ulkorakennus saunarakennuksen suunnasta.

Pihapiiri

Pihamaa on väljäksi harvennettua valoisaa tuoretta kangasta, jossa kasvaa mäntyjä, koivuja, ja eteläosassa kuusia. Rantaviivan kasvillisuus on vähäistä. Tie piha-alueelle laskeutuu kallionharjanteiden välis-tä notkelmaa pitkin.

Piha-alue [kuvat] on melko vaatimattomasta raken-nettu. Kävelten tehty polut yhdistävät rakennuksia ja pihan keskellä sijaitsevaa betonista kaivoa. Noro kulkee pihan läpi järveen, ja erottaa sivurakennuk-sen muuta alueesta. Noron yli on rakennettu yk-sinkertainen puusilta. Saunamökille johtaa harvaan ladotuista, maahan upotetuista lohkotuista kivistä johtava polku. Pienen venerannan ja saunamökin edustalle on ladottu luonnonkivistä matala tukimuu-ri, joka nousee korkeammaksi penkereeksi sauna-mökkiä kohden jatkuen terassin alle. Penkereellä, venerannan ja mökin välillä on nuotiopaikka sekä pöytä ja kaksi penkkiä. Uimarantaa ei ole, mutta mö-kin pohjoispuolella on pieni laituri, jolta johtavat rap-puset veteen.

Pihalta ja erityisesti saunarakennuksen terassilta avautuu pitkiä näkymiä järven yli pohjoiseen, län-teen ja etelään.

Saunapirtille johtava polku on osittain kivetty.

Kuva edellisellä sivulla: Pirtin pihapiiriin johtavan jyrkähkön polun yläpäässä on yksityisalueesta muistuttava kyltti ja köysi.

Ilmakuva pihapiiristä, saunapirtin sivustalla sijaitseva uimalaituri, veneranta ja betoninen kaivo.

*Suolta järveen laskevan noron yli kulkee pihapiirissä silta.
Halkojenhakkuupaikka ja betonirakenteinen kaivo.*

ARVOT, KEHITTÄMISTAVOITTEET, JOHTOPÄÄTÖKSET

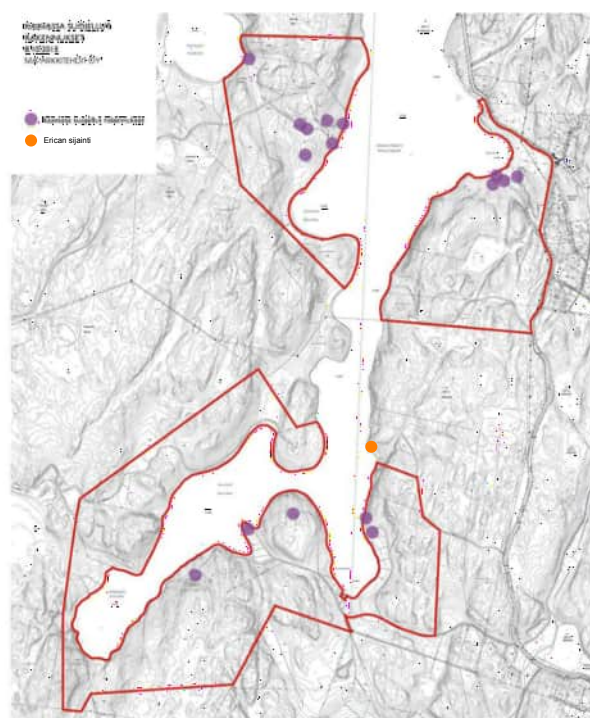
Erican kokonaisuutta luonnehtii rakennetun ja rakentamattoman välinen vuoropuhelu. Tämä ulottuvuus on tehty selvityksessä näkyväksi kuljettamalla lukija sisään rakennettuun maaston ja luonnonmaiseman läpi. Tontin nykytilassa siirtymänä veden ääressä sijaitsevaan pihapiiriin toimii rehevöitynyt metsätie korkeusvaihteluineen.

Vaikka kiinteistön rakennukset kertovat ratkaisuihin itsenäisesti ajastaan, rakennettuna kulttuuriympäristönä Erican merkityksen voidaan katsoa kiinnittyvän ennen kaikkea tapaan, jolla se asettuu osaksi Velskolan Pitkäjärven vapaa-ajanasuntoyhteisöä sekä historiallista jatkumoa, jossa paikalliseen – Backbyn kartanon lähiseudun ja Pohjois-Espoon kehitykseen – liittyy kansallinen – modernisoituvan Suomen tie maatalousyhteiskunnasta teollistumisen, kaupungistumisen, muuttuvan yhteiskuntarakenteen ja vapaa-ajan vieton kautta uudelle vuosituhatluvälle, uusine mahdollisuuksineen ja haasteineen.

Tätä kautta on auennut myös kysymys Erican ja sen naapureiden tulevaisuudesta. Alueellisen kehittämisen työkaluksi on laadittu vuonna 2014 vahvistettu Velskolan Pitkäjärven eteläosan ranta-asemakaava, jossa on otettu kantaa suojeluun ja lisärakentamiseen. Kaavakäsittelyssä Velskolan Pitkäjärven ympärille rakennettu huvila- ja erämajayhteisö on katsottu arvokkaaksi ja yhtenäiseksi kulttuuriympäristöksi. Erican osalta ranta-asemakaavan valmistelu on aloitettu samankaltaisin tavoittein syksyllä 2018. Myös tässä kaavatyössä yhteen sovitettaviksi tulevat jatkuvuus ja muutos, joista molemmilla

on ollut tärkeä rooli ympäristön historiassa ja kehityksessä, sille ominaisen – elinvoimaisen – kerroksisuuden toteuttajina. Kulttuuriympäristön näkökulmasta tavoitteita kiinteistöä kehitettäessä ovat:

- * Arvokkaan, omaleimaisen kulttuuri- ja luonnonympäristön vaaliminen sekä ympäristöön liittyvien arvojen tunnistaminen osana kiinteistön vastuullista hoitoa ja kehittämistä.
- * Vuonna 1961 valmistuneen saunapirtin säilyttäminen osana kulttuuriympäristöltään arvokasta vapaa-ajanasuntoyhteisöä ja vakiintunutta rantamaisemaa.
- * Mahdollisen lisärakentamisen toteuttaminen maisemallisesti, ympäristöllisesti ja arkkitehtonisesti kestäväällä ja korkeatasoisella tavalla, paikan erityispiirteet ja historia huomioiden.

Alueen kaavassa suojellut rakennukset. Erican sijainti merkitty kuvaan oranssilla ympyrällä. MA-arkkitehdit.

Kuva edellisellä sivulla: saunapirtille johtava polku on pengerrytetty rannan puolelta, kuvassa näkyvät myös veneranta ja grillipaikka pöytineen ja penkkeineen.

LÄHTEET

Kirjalliset lähteet

Arkkitehtitoimisto Schulman Oy, Velskolan Pitkäjärvi eteläosan kulttuuriympäristöselvitys (19.10.2010).

ARSKA Espoo (rakennuslupa-aineisto piirustuksineen).

Espoon kaupunginarkisto (rakennuslupa-aineisto piirustuksineen).

Härö, Erkki Espoon rakennuskulttuuri ja kulttuurimaisema. Espoon kaupunginmuseo, 1984.

Lars Federlay muistio ”Kulttuuriympäristöselvitys Erica 1:175” 15.1.2019.

Verkkolähteet

<https://www.kaisankoti.fi/kaisankoti/historia/>
(Backbyn kartanon historia)

[https://www.espoo.fi/fi-FI/Asuminen_ja_ymparisto/Kaavoitus/Nimisto/Nakokulmia_nimistoon/Velskola__Vallskog\(98340\)\(Velskola – Vällskog nimen historia\)](https://www.espoo.fi/fi-FI/Asuminen_ja_ymparisto/Kaavoitus/Nimisto/Nakokulmia_nimistoon/Velskola__Vallskog(98340)(Velskola--Vällskog nimen historia))

[https://kaupunginosat.net/pitajanmaki/2-uncategorised/2173-piimen-kotikaupunkipolku\(Karl Larkin elämäkertatiedot\)](https://kaupunginosat.net/pitajanmaki/2-uncategorised/2173-piimen-kotikaupunkipolku(Karl Larkin elämäkertatiedot))

Kuvat

Finna.fi (Backbyn kartano 1934).

Jyväskylän yliopiston digitaalinen julkaisuarkisto / JYX historialliset kartat:
<http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-200907293014>
(Pitäjänpitää Espoo 1750).

A-Konsultit.

